

Co je pásový opar a jak vzniká?

Pásový opar (v medicíně nazývaný herpes zoster) je kožní onemocnění způsobené virem, který je také příčinou planých neštovic. Když dítě dostane plané neštovice, může se stát, že hojení této virové infekce v některých částech nervových ganglií (uzlů) není úplné a virus v těchto částech těla může přežívat. To se občas děje u nervových uzlů vedle páteře či u nervových uzlů obličeje. Když se virus později aktivuje, mohou se virové částice podél nervů dostat až do kůže a tam se dále pomnožit. Na kůži se pak vytvářejí puchýře. Tyto puchýře se tvoří pouze na kůži, která je nervově zásobena z dotyčného nervového uzlu.

Jak jsou viry přesně aktivovány, není známo. Jejich aktivace však nějakým způsobem souvisí se sníženou obranyschopností organismu. Během stárnutí se obranyschopnost těla pomalu snižuje, a proto se pásový opar vyskytuje většinou u starších lidí. Poměrně často se objevuje u osob se sníženou obranyschopností v důsledku závažné choroby či u pacientů, kteří užívají léky, které obranyschopnost snižují. U těchto osob je průběh pásového oparu často těžší.

Jaké jsou příznaky?

Pásový opar se vyskytuje většinou na trupu, na horních končetinách či na obličeji a vždy se objeví pouze na jedné polovině těla. Charakteristický je jeho výskyt na pásu kůže, který je zásoben pouze jedním nervem. Tato část kůže se nazývá dermatom.

Bolest je často prvním příznakem. Vyskytuje se v oblasti, kde se později objevují kožní změny. Také se může dostavit zvýšená teplota a bolest hlavy. Po několika dnech se na kůži objeví červené pupeny, které se rychle mění v menší či větší puchýře. Ty jsou naplněny čirou tekutinou, která se později může zakalít a přeměnit v hnis. Během několika dnů se objevují další nové puchýře. Lymfatické uzliny v blízkosti nemocné kůže mohou být zduřelé a bolestivé. Bolest a kožní příznaky se postupně zmenšují. U starších pacientů se pásový opar obvykle zahojí během 3-4 týdnů, u mladších a jinak zdravých pacientů probíhá hojení rychleji. U některých pacientů mohou bolesti přetrvávat i několik měsíců po vyhojení kůže.

U starších pacientů se pásový opar častěji vyskytuje v obličeji. Tato forma může vést k postižení oka, a proto vyžaduje intenzivnější léčbu.

Jak se stanoví diagnóza?

Diagnóza se dá stanovit na základě přítomnosti typických puchýřků, které se objevují pouze na omezené části kůže a pouze na jedné straně těla. Také bolestivý začátek je dosti charakteristický. Někdy je zapotřebí diagnózu potvrdit odebráním materiálu z puchýřků pro mikroskopické vyšetření.

Jak se pásový opar léčí?

Onemocnění samo opět zmizí, a proto léčba není vždy nutná. Záleží na stavu pacienta a na místě, na kterém se pásový opar objeví. Někdy stačí chránit poškozenou kůži před bakteriální infekcí a bolest léčit analgetiky.

Ve vážnějších případech jako je třeba pásový opar obličeje či u pacientů se sníženou obranyschopností se uplatňuje léčba protivirovými léky, které předepisuje lékař. Je však důležité začít s touto léčbou co nejdříve po začátku potíží. V ojedinělých případech je třeba pacienta přijmout do nemocnice a léčit infúzemi protivirových léků. Při ohrožení oka se často léčí zúčastní i oční lékař.

Je třeba si uvědomit, že puchýře obsahují virus planých neštovic a tudíž je pacient nakažlivý pro děti, které plané neštovice ještě neprodělaly.

Jaké je očekávání průběhu nemoci?

U jinak zdravých lidí se pásový opar samostatně zahojí. Někteří pacienti mohou ještě delší dobu trpět bolestí v místě prodělané infekce. To se nazývá poherpetická neuralgie a postihuje častěji starší lidi.

Starší lidé s pásovým oparem lokalizovaným v obličeji mohou také dostat obrnu některých obličejových svalů. Pásový opar v oblasti ucha může vést ke ztrátě sluchu či k závratím. Někdy může dojít i ke ztrátě chuti. Tyto komplikace pásového oparu jsou však naštěstí velmi vzácné.

U pacientů s poruchou obranyschopnosti organismu probíhá pásový opar často vážněji a trvá delší dobu. Kůže může v místě infekce i částečně odumřít a později se tvoří jizvy. U některých pacientů se virová infekce může rozšířit na celé tělo. Také mohou vzniknout komplikace ve formě zánětu plic, jater, srdce, střev či mozkových blan.

Vypracoval/a: prof. MUDr. Karel Pizinger, CSc.

Schválil/a: prof. MUDr. Karel Pizinger, CSc.

Dne: 16.3.2016

Platnost do: revize